

Checklista

Ytspecifika riktlinjer

Ta hjälp av checklistan för att säkerställa att projekteringen följer riktlinjer och funktioner för en god utemiljö.

1 VEGETATIONSYTOR

Se till att det finns tillgång till bevattningsmöjligheter i närheten av vegetationsytor.	
Tänk på årstidsvariationer och variation i karaktär vid val av växtmaterial.	

1.1 Gräs

Släntlutningar bör inte överstiga 1/3 eller 18°. Maximal lutning är även beroende av maskinell utrustning.	
Upphöjda gräsytor ska förses med nedsänkt uppkörningsyta för maskin.	
Trimning, inga onödiga stolpar och andra hinder i gräsmattan	
Inte för många små gräsytor då de ökar kostnaden för DoU.	

1.2 Naturmark

Är platsen tillgänglig för maskin för att klara DoU?	
--	--

1.3 Buskar och häckar

Inga buskar mot fasad	
Rätt artval för platsen, höjd. Tänk på att inte skymma fönster.	
Friväxande eller klippt. Friväxande är att föredra ur arbetsmiljöhänsyn och driftkostnad	
Lätt att klippa runt. Helst ingen trimning	
Inte för nära gång- och cykelväg/bilväg (skymd sikt/inkräkter på utrymmet)	
Buskage ska inte skapa otrygga platser. Tänk på genomsiktighet.	
Inga buskar med kraftig fruktsättning i närheten av hårdgjorda ytor. Ej eller i närheten av bänkar eller andra sittplatser med tanke på getingar.	

Nedan följer några exempel på buskar som är lämpliga för bostadsgårdar eller innehar andra lämpliga kvaliteter för liknande miljöer.

Låga buskar med tätt lövverk som täcker marken väl ända ut mot kanten av planteringsytan:

- Liten svartaronia, *Aronia melanocarpa* 'Glorie'
- Blåbärstry, *Lonicera caerulea* var. *kamtchatica* 'Anja'
- Måbär, *Ribes alpinum* 'Pumilium'
- Dvärgpraktspirea, *Spiraea japonica* 'Little Princesse'
- Tuvsnöbär, *Symphoricarpos* 'Arvid'
- Sandkorsbär, *Prunus pumila* var. *depressa*

Robusta buskar:

- Skogstry, *Lonicera xylosteum*
- Slån, *Prunus spinosa*
- Björkspirea, *Spiraea betulifolia*

Låga till medelhöga buskar:

- Eldtorn, *Pyracantha* 'Anatolia'
- Dockros, *Rosa nitida*
- Praktspirea, *Spiraea japonica* 'Manon'

- Manchurisk forsythia, Forsythia manschurica

1.4 Träd

Tillräcklig storlek för att klara en tuff miljö, ex. stamomfång 20-25.	
Perenn/buskplantering runt trädöga för optimering av drift.	
Träd ska inte planteras för nära fasad, belysning eller andra utrymmeskrävande anordningar som kan innebära att trädet måste tas bort alternativt falla på fastighet.	
Tänk på att inte placera träd som ofta angrips av bladlöss i närheten av hårdgjorda ytor eller parkeringar/markutrustning.	
Inte för nära brunnar, dagvattenledningar eller andra VA-ledningar.	
Inga Populus, Salix eller andra storvuxna träd i närheten av hårdgjorda ytor såtillvida växtbädden inte är tillräckligt dimensionerad. i närheten av hårdgjorda ytor.	
Inga träd med kraftig fruktsättning i närheten av hårdgjorda ytor eller skolor/förskolor. Ej heller i närheten av bänkar eller andra sittplatser med tanke på getingar.	

Nedan följer några exempel på träd som är lämpliga för bostadsgårdar eller innehar andra lämpliga kvaliteter.

Robusta träd:

- Avenbok, Carpinus betulus
- Rundoxel, Sorbus x thunbergica 'Fastigiata'

Träd med sparsam fruktsättning

- Pelarapel, Malus baccata 'Fastigiata'
- Silveroxel, Sorbus incana
- Pärlhagtorn, Crataegus x mordenensis

Mindre träd:

- Ullungrönn, Sorbus Dodong 8-10 m
- Pelarrönn, Sorbus aucuparia 'Fastigiata' 6-8 m
- Prydnadsrönn, Sorbus Rosemarie 5-7 m
- Bergkörsbär, Prunus sargentii 9-12 m
- Klotkörsbär, Prunus x eminens 'Umbraculifera' 4 m hög, 4 m bred

Större träd:

- Katsura, Cercidiphyllum japonicum fk Göteborg 8-10 m
- Skogslind, Tilia cordata 'Linn' 12 m
- Skogslönn, Acer platanoides fk Pernilla 15-20 m

1.5 Perenner

Perenner ska vara tåliga samt vara fina under hela säsongen.	
Perenner används med fördel som marktäckare runt träd och i buskbryn mot gräs eller som undervegetation i buskplanteringar för att undvika ogräs.	

Nedan följer några exempel på perenner som är lämpliga för bostadsgårdar eller innehar andra lämpliga kvaliteter.

Tåliga perenner användbara i kanter och som komplement till buskplanteringar:

- Gullgröna, Waldsteinia ternata
- Flocknäva, Geranium macrorrhizum
- Liten flocknäva, Geranium x cantabrigienze
- Kronnäva, Geranium x oxonianum
- Jättedaggkäpa, Alchemilla mollis
- Fjällkäpa, Alchemilla alpina
- Dvärgastilbe, Astilbe chinensis 'Pumila'
- Bergenia, Bergenia cordifolia 'Vinterglöd'
- Höstfunktia, Hosta lancifolia
- Ulleternell, Anaphalis triplinervis 'Sommerschnee'
- Röd sockblomma, Epimedium x rubrum

2 HÅRDGJORDA YTOR

Hårdgjorda ytor ska utföras med korrekt överbyggnad för att undvika sättningar.	
God avrinning för att undvika pölar och risk för isbildning.	
Undvik lutningar på mer än 15-20°.	
Tänk på att avsätta ytor för snöupplag.	
Där gångvägar ska snöröjas bör de vara 2-2,5 meter breda så att de kan maskinröjas.	
För platser som ska vara tillgängliga enligt Boverkets ALM (Tillgänglighet på Allmänna platser) gäller att längslutningen inte ska överstiga 1:50 (1°) för gångvägar och 1:20 (3°) för ramper och tvärlutningen inte mer än 1:50 (1°).	
De ska vara minst 1,8 meter breda för maximal tillgänglighet.	
Korsningar görs med fördel i 45° vinkel för att undvika onödigt DoU där vegetationsytor blir förstörda, samt planeras för ev. snöupplag. Se bild 3	

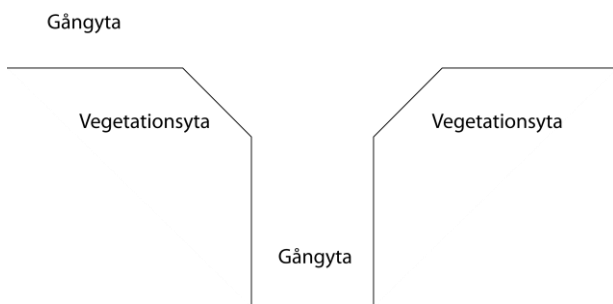

Bild 3, Ex på ”korsning”

2.1 Asfalt

Stora ytor asfalt innebär stora mängder ytvatten som måste tas om hand. Kombinera med andra ytmaterial eller med lokalt omhändertagande av dagvatten, LOD-lösningar. (Finns restriktioner för hur mycket som får släppas ut från en fastighet?)	
Kan dränasfalt vara ett alternativ? Den dränerande effekten minskas dock om asfalten sätts igen av sand.	
Grävningsarbeten i asfalt ger ett tråkigt utseende efter återställning och risken för ogräs ökar. Finns mycket ledningar i marken kanske man ska överväga annan beläggning.	

2.2 Betongplattor/betongmarksten

För att undvika ogräs eller mossa använd inte plattor med fasad kant eller frilagd singel i ytan.	
---	--

2.3 Granit

Passar för entréer och offentliga miljöer.	
--	--

2.4 Grus

För framkomlighet och tillgänglighet är stensmjöl att föredra förutsatt att den är väl anlagd med ordentlig överbyggnad.	
Lutningar över ca 17° eller 30% skapar problem med regn- och smältvatten om ytan inte är väl packad.	

2.5 Trä

Ytor med trätrall kan bli hala vid regn och kräver ramper då den måste ligga ovan omgivande mark.	
Använd räfflad trall för att undvika halka.	

3 LEKPLATSER

Lekytor ska vara tillgängliga för funktionshindrade.	
--	--

3.1 Lekutrustning

Lekutrustning ska uppfylla EU standard SS EN 1176 samt Boverkets regler.	
Rutschkanor ska inte placeras med kana i söderläge	
Lekutrustning ska vara anpassad efter olika åldrar	
Lekutrustningen ska vara anpassad och tillgänglig för funktionshindrade	
Gungor ska förses med inspringningsskydd	
Vid lekplatser skall staket ej vara klättringsbara samt i övrigt uppfylla SS EN 1176.	
Vegetation runt lekytor ska tåla lek och tramp.	
Vegetation som används runt lekytor ska inte vara giftig.	

3.2 Fallskyddsunderlag

Fallskyddsunderlaget ska uppfylla EU standard SS EN 1177	
Om strid sand eller liknande, typ flis, används som fallskydd, vilket kräver regelbunden rengöring/påfyllning/utbyte, måste ytan vara tillgänglig för underhåll med maskin.	

4 VATTEN

4.1 Fontäner och/eller dammar

För dammar/pooler/fontäner på tomter gäller ordningslagen 3 kap. 5§ och Boverkets byggregler 8:591.

Om vattnet är djupare än 20 cm ska poolen/dammen/fontänen förses med staket.	
Staketet ska vara minst 90 cm högt och ej vara klättringsbart.	
Grind ska förses med lås eller spärranordning som barn inte kan öppna.	

4.2 Dagvattenhantering

Vattenavrinning från stuprör ska inte ske direkt ut på hårdgjord yta så att is kan bildas och orsaka halka.	
Tillräckligt antal RB/kvm för avsättning av ytvatten.	
Möjlighet att omhänderta ytvatten inom fastigheten bör alltid beaktas, LOD-lösningar.	

5 MARKUTRUSTNING

Markutrustning ska placeras så att en trivsam, trygg och säker miljö skapas och ej försvåra skötsel av utemiljön.	
---	--

5.1 Bänkar

Soffor ska ha rygg- och armstöd för ökad tillgänglighet.	
På båda sidor om soffan ska 1 meter lämnas till plats för rullstol.	
Soffor ska placeras både i grupp och enskilt för valmöjlighet.	
I varierande miljöer för möjlighet att välja mellan sol och skugga samt vindskyddade miljöer.	
Tillhörande bord bör ha en höjd på 72 cm.	
Bänkar ska placeras i hårdgjorda ytor.	
Sitt- och vilplatser placeras med jämna mellanrum för att uppnå tillgänglighet och trivsel.	

Om möjligt bör bänkar med tillhörande bord placeras vid varje entré för social samvaro.	
---	--

5.2 Papperskorgar/latriner

Papperskorgar bör inte placeras för nära sittplatser pga lukt och getingar	
Vara försedda med lock eller "tak" för att undvika att fåglar drar ut sopor	
Om papperskorg/latrin är stolpmonterad ska den sitta på en lämplig höjd för tömning och tillgänglighet.	

5.3 Staket/räcken

Ska vara monterade så att röjning med trimmer möjliggörs.	
Vid lekplatser skall staket ej vara klättringsbara samt i övrigt uppfylla SS EN 1176.	
Räcken och handledare ska ha en höjd på 900 mm samt med en extra följare på 700 mm.	
Ledstång ska inte vara mer än 40 mm i diameter.	

5.4 Urnor/Krukor

Urnor ska inte placeras så att de försvårar skötsel av omkringliggande ytor.	
Kan med fördel placeras som landmärke/orienteringspunkt vid entréer, korsningar och torgytor.	
Modell ska väljas så att de inte är tippbara utan större ansträngning.	
Får inte störa tillgängligheten.	

5.5 Övrig markutrustning

Cykelställ under tak med belysning ska finnas på varje bostadsgård.	
Cykelpump ska finnas på bostadsgård.	

6 BELYSNING

Det ska inte finnas några mörka partier i belysningsbilden utmed stråk.	
Buskage och större träd kan med fördel belysas.	

6.1 Belysningsstolpar

Belysningsstolpar ska förses med korrosionsskydd.	
---	--

6.2 Belysningspollare

Pollare ska förses med korrosionsskydd.	
---	--

6.3 Armaturer

Armaturer bör ge ett jämnt, bländfritt och nedåtriktat ljus.	
Energisnåla armaturer bör användas vid nyanläggning.	

7 Material och växter att undvika

7.1 Växter

Undvik giftiga växter framförallt på platser där barn och unga vistas.	
Växter med kraftig fruktsättning eller växter med bär/frukt som innehåller mycket färgämnen, t.ex. Aronia melanocarpa. (Bären är väldigt blå och populära att kasta på fasader och liknande).	

7.2 Material

Impregnerat trä.	
Däckgungor med HA-oljor.	
Trä i lekredskap. (Mycket underhåll).	
Bänkar utan arm- och ryggstöd.	